

Летючий голландець

27 серпня – день народження Івана ФРАНКА (1856-1916), і хоч рік для нього не ювілейний, цей день має бути святом в Україні: стільки зроблено ним у літературі, науці, культурі, громадському житті країни. Втішно, що й на Сумщині віддають шану Каменяреві. Раніше у театрі драми і музкомедії М.Щепкіна з успіхом йшла його п'єса «Будка число 27», а нині у театрі для дітей та юнацтва відбулася прем'єра «Таїна буття» за твором відомої столичної драматургині Тетяни Іващенко, присвяченим Іванові Франку та дружині його Ользі Хоружинській, життя якої пов'язане, зокрема, з Охтирським краєм. Письменниця як жінка поставила в центрі уваги саме Ольгу, але режисер-постановник, знаний актор сумських театрів Сергій Сидоренко, переніс акценти на складну постать Івана Франка. У його постановці п'єса набула композиційної стрункости, глибокого сенсу. Річ не в тім, що він зі згоди авторки передовсім переробив п'єсу, зберігши основну канву, скоротив розлогі фрази, перевів деякі з них у пластику... Тема творчої особистості, вибору праведного шляху загалом вельми близька Сергієві Сидоренку. І він в умовній, експресивній формі зумів сказати нове вагоме слово про знаменитого творця.

І Франко постає тут цілком іншим, ніж ми звикли його сприймати в каменярській величі. По виставі з'являється нагальне бажання прочитати й перецитати Фран-

юного Івана, і Мольфара, і Дервіша, і духовного цензора поета Івана Вишенського, цитує біблійні заповіді та страждає від кохання, як і випадає великому співцеві. Молодий актор досягає неабиякого перевтілення з одного образу в інший, в різних вікових і мислительських категоріях. Запам'ятовується, як він не присуджує

героями і героїнями ідеї п'єси і вистави висловлюються виразніше, ніж власне словом. Хоча С. Сидоренко, як відомо, прискіпливий до змісту першоджерела та знає силу слова. На допомогу втіленню складного змісту приходять і музика, яку теж підібрав постановник, і вельми промовиста хореографія Інни Шабельської, співторця вистави, і умовні костюми, які не являють собою данину моді, а творять повну образну характеристику героїв, передають зримо поетичне розкриття чи й зламані крила творчої або й житейської долі персонажів.

Постановник С. Сидоренко відкривав феномен Франка разом з колективом, з акторами-однотумцями, з Ольгою й Едуардом Ледньовими, художниками костюмів і сценографії, майстром освітлення Владиславом Гайсинським, як уже сказано, значною мірою з Інною Шабельською. Немало завдячує незвична вистава в репертуарі театру дітей та юнацтва його директорові Віктору Гнатовичу Кулемзі – як матеріальними засобами, так і творчими імпульсами.

Кохання, стимул творчості, змальовано не лише романтичними барвами, а й у драматичних чи трагічних колізіях. Ольга Хоружинська, російськомовна дворянка, свідомо прирікала себе на муки, поєднуючи долю з невлаштованим, гнаним у ріднім Львові поетом і громадським діячем.

Алевтина Родіонова, як і Наталя

До речі, добре б озвучити ці вірші не в естраднім виконанні, а в чудовій інтерпретації Мирослава Скорика Марією Байко, солісткою унікального тріо сестер Байко! Втім, Сергій Олександрович зізнається, що в музичнім сенсі не досяг сподіваного ефекту. Та й хто з режисерів остаточно втілює свою мрію-постановку! В цьому сенсі театрознавці говорять про феномен Летючого Голландця, себто легенда твориться на основі фактів, домислів, мрій. Так і режисерський замисел проходить завше неймовірну еволюцію крізь акторську інтерпретацію, виразну й індивідуальну пластику, музику, світло й тіні, поки набуває остаточного вигляду, який неодмінно змінює первісний проект.

«Таїна буття», яка кличе до нових зустрічей, до співтворчості, покликана розв'язати важливі питання, і її мусиш подивитися знов і знов, аби стати причетним до актуальних проблем сьогодення. Вистава має значний резонанс у сум'ян і гостей. Зокрема Тетяна Іващенко вважає її перлиною постмодернізму, вартою показу на фестивалях і гастролях, бажає авторам вистави разом із нами гараздів та успіхів.

Пилип КИСЛИЦЯ
Фото з інтернету.

ка, особливо поему «Іван Вишенський», переглянути його складний життєпис. Був Франко атеїстом чи віруючим, чи не був богоборцем і вірним водночас, як його славетний побратим Тарас? Ці питання ставить і розв'язує вистава. Принаймні змушують задуматися такі, сказав би, гамлетівські рядки:

Я боротись за правду готов,
рад за волю пролить свою кров,
та з собою самим у борні
не простояти довго мені.

І. Франко. «Догорають поліна в печі...»

Виставу вирішено в сучаснім стилі, актори грають водночас різні ролі Франка і жінок у його житті. Поета в різних іпостасях грають Вадим Шерстюк і Юрій Сичевський. Досвідчений В. Шерстюк природно грає зрілого Франка в його фанатичній цілеспрямованості, вірності «мужикові, що вигодував його черствим хлібом» (хоч по матері поет походить із шляхетської родини), складного в інтимі, пророчого Мойсея, інших героїв Каменяра. А Ю. Сичевський постає перед глядачем і в ролі

О. Хоружиньки нелегку долю, а вгадує її й провіщає, навіть застерігає. Та ця мужня жінка свідомо йде назустріч «терновій ружі, терновій долі». Актриса Алевтина Родіонова проникливо передає сцену вибору задалегідь важкого життєвого шляху супутниці такої трагічної особистості, якою був Франко. Хочеться схилитись і перед постаттю Ольги Рожкевич (актриса Наталя Шульженко), першого Франкового кохання, якому той присвятив знамените «Зівяле листя», образ якого присутній і у грі акторів, і в образі вистави.

Дві Ольги та два Івани повнокровно зіграно А. Родіоною та Н. Шульженко, В. Шерстюком та Ю. Сичевським – модерними засобами, наразі напрочуд доцільними, влучними, що стали довершеними символами чи навіть архетипами. Вся вистава проходить темпераментно, гучно, з сильною енергетикою постановника і ансамблю виконавців, сказав би, форте. Але фортіссімо її звучання дорівнює глибині почуттів, які щиро переживають і доносять творці вистави. Інколи хореографічною пластикою, своєрідним двобоем між

Шульженко, донесли до глядача. Це була жертва Франкові-Молоху, а священна самоофіра, бо одважна жінка бачила, що Титанові України потрібна підтримка тендітного та несхитного жіночого плеча. Нелегко було цій жінці збагнути, що їй не судилося мати такої присвяти, як шедеври лірики «Зівяле листя» (Хоружинській присвячено збірку громадянської лірики «З вершин і низин»), що в неї з'явиться ще суперниця, для якої Іван спроможеться на нові пісні любові:

Чого являєшся мені
у сні?..

О ні, являйся зіронько, мені
хоч в сні!..

В життю мене ти знать не знаєш,
Ідеш по вулиці — минаєш,
Вклонюся – навіть не моргнеш
І головою не кивнеш.

Хоч знаєш, знаєш, добре зна-
єш,

Як я люблю тебе без тям,
як мучусь довгими ночами...

